

Dopasowanie aparatu słuchowego i nauka posługiwania się nim

Dziecięcy niedosłuch: rola multimedialnych narzędzi w treningu słuchu

Powodzenie rehabilitacji dziecka z niedosłuchem zależy od dopasowania aparatu słuchowego i nauki posługiwania się nim. Ten proces można wspomagać wykorzystując multimedialne programy komputerowe. Firma Oticon opracowała program Świat dźwięków Ottona, który umożliwia dziecku i jego rodzinie aktywne uczestniczenie w procesie rehabilitacji.

Dla dziecka słyszącego opanowanie języka mówionego jest procesem naturalnym. Dziecko bardzo szybko zaczyna rozumieć, że może skutecznie wpływać na swoje otoczenie po prostu mówiąc.

W przypadku uszkodzenia słuchu od urodzenia czy wczesnego dzieciństwa ten proces ulega poważnemu zaburzeniu. Dziecko nie ma możliwości naturalnego, swobodnego "wyłapywania" informacji z rozmaitych źródeł. Ograniczenie sygnałów płynących z otoczenia opóźnia poznawanie nowych słów i w ogóle świata (Carney & Moeller, 1998).

Im większa wada słuchu, tym większe opóźnienie rozwoju mowy. Dziecko z uszkodzonym słuchem wymaga pomocy nowoczesnych aparatów słuchowych oraz na zapewnieniu specjalistycznej rehabilitacji. Nowoczesne aparaty słuchowe pozwalają na słyszenie informacji zawartych w dźwiękach mowy i mają fundamentalne znaczenie dla wspomagania rozwoju komunikacji językowej.

Potrzeba interwencji

Rodzice i nauczyciele tworzą profesjonalny zespół, który wspomaga proces uczenia się mowy. Wymaga on stymulacji, modelowania, sprzężenia zwrotnego oraz wspomagania w rozmaitych sytuacjach przez cały dzień. Rehabilitacja ograniczona wyłącznie do sesji terapeutycznych z logopedą zazwyczaj nie wystarcza. Większość profesjonalistów uważa, że zajęcia z terapeutą słuchu i mowy powinny być uzupełniane różnymi działaniami w ramach aktywności dnia codziennego (np. podczas zajęć szkolnych, wszelkich spotkań oraz w domu z najbliższymi).

Bloki składowe

W rehabilitacji słuchu i mowy ważna jest kolejność realizacji poszczególnych umiejętności słuchowych: postrzeganie, rozróżnianie, identyfikacja, rozumienie.

Wyjaśnienie kolejnych zagadnień na przykładzie scenki z życia codziennego. Bohaterem historyjki jest Jaś, który spędza dzień w przedszkolu. Nauczycielka sprawdza obecność, wypowiadając kolejno imiona dzieci.

Dziecko uczy się, że dźwięki mają swoje znaczenie. Zaczyna w naturalny sposób poszukiwać coraz więcej informacji, czego efektem jest systematyczny rozwój umiejętności słuchowych.

Program Niebieska Mysz

Alain Vinet, paryski audioprotetyk, z kolegą Denisem Barbierem stworzyli komputerowy program treningu słuchowego do użytku przez terapeutów słuchu i mowy zajmujących się rehabilitacją małych dzieci z niedosłuchem. Nazwano go Niebieska Mysz.

Składa się z jedenastu części podzielonych tematycznie (np. dom, instrumenty muzyczne). Dziecko pod nadzorem logopedy wykonuje ćwiczenia rozróżniania i identyfikacji dźwięków należących do danej grupy. Dziecko postrzega trening słuchowy jako grę komputerową, a nie lekcję. Program Niebieska Mysz wywołał tak duży entuzjazm terapeutów słuchu i mowy we Francji, że obecnie niemal wszystkie dzieci z niedosłuchem w tym kraju z niego korzystają.

Program Świat dźwięków Ottona

Rozwój dziecka musi być wspierany ćwiczeniami opartymi na słuchaniu dźwięków dnia codziennego, aby dziecko mogło zrozumieć i docenić ich znaczenie. Posiadanie w domu multimedialnego narzędzia, które działa podobnie jak gra, to doskonały sposób na rozszerzenie programu rehabilitacji o mniej formalne niż spotkania u logopedy, łatwo dostępne ćwiczenia, w które może włączyć się rodzina i przyjaciele.

Świat dźwięków Ottona jest takim narzędziem. Zawiera dziesięć działów tematycznych, każdy z dziesięcioma różnymi dźwiękami. Wszystkie są naturalnymi odgłosami otoczenia, by dziecko mogło nauczyć się postrzegać, rozróżniać i identyfikować dźwięki, które słyszy w codziennym życiu. W ramach każdego działu zaplanowano wiele ćwiczeń, takich jak odkrywanie, zapamiętywanie i rozpoznawanie. Dziecko musi najpierw opanować czynności podstawowe, by przejść do bardziej złożonych. Trudność ćwiczeń jest stopniowana w miarę nabywania doświadczenia przez użytkownika programu.

Wstępne wyniki badań klinicznych dotyczących stosowania programu Świat dźwięków Ottona są bardzo pozytywne.

W badaniach wzięło udział siedmiu francuskich terapeutów słuchu i mowy. Program Świat dźwięków Ottona był przez nich wykorzystany w rehabilitacji trzynastorga dzieci w wieku od 2,5 do 12 lat z niedosłuchem od umiarkowanego do głębokiego.

Opinie terapeutów i dzieci po siedmiu miesiącach ćwiczeń były bardzo pozytywne. Dzieci cieszyły się, że słyszą różne dźwięki i mogą pochwalić się swoimi postępami przed kolegami i nauczycielami. Kilkoro uczestników badania z głębokim niedosłuchem już po dwóch miesiącach ćwiczeń, prowadzonych trzy razy w tygodniu, potrafiło rozpoznać wszystkie dźwięki.

Opanowanie umiejętności postrzegania dźwięków przekonało dzieci do noszenia aparatów - bez nich nie słyszały. Wzrosła potrzeba korzystania z urządzeń wspomagających słyszenie i ich akceptacja. Dzieciom podobało się stopniowanie trudności ćwiczeń. Zwiększało to ich pewność siebie i dawało poczucie sukcesu. Dzieci bardzo angażowały się w wykonywanie zadań, cieszyły się nagrodami, z niecierpliwością

czekając na kończącą dany poziom gry układankę. U wielu dzieci oprócz istotnego rozwoju umiejętności słuchowych i akceptacji aparatów logopedzi stwierdzili poprawę wymowy.

UMIEJĘTNOŚĆ PERCEPCJI DŹWIĘKÓW

Przykłady zachowania dla różnych bloków w hierarchii umiejętności percepcji dźwięków.

Postrzeganie: Jaś obraca głowę za każdym razem, kiedy nauczycielka wypowiada kolejne imię.

Rozróżnianie: Kiedy nauczycielka wypowiada jego imię i imię koleżanki (Jasio i Kasia), Jaś potrafi rozróżnić te dwa imiona.

Identyfikacja: Kiedy nauczycielka wywołuje jego imię, Jaś zwraca ku niej głowę i mówi: Jasio.

Rozumienie: Kiedy nauczycielka wywołuje jego imię, Jaś odpowiada: jestem

Opracowanie: mgr inż. TADEUSZ WERNER

Płyta z programem Świat dźwięków Ottona jest dostępna w Oticon Polska.